

ЗАХИСНА ФУНКЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Згідно ст. 2 кПК України завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Функція захисту – одна з основних кримінально-процесуальних функцій. вона є обов'язковим елементом розв'язання правових спорів у суді, слугує противагою функції обвинувачення. Без цієї функції не може повноцінно діяти система правосуддя.

Згідно ст. 45 кПК України захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі.

Захисник зобов'язаний використовувати засоби захисту, передбачені цим кодексом та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого. Захисник без згоди підозрюваного, обвинуваченого не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні і становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю (ст. 47 кПК України).

Підозрюваний, обвинувачений має право відмовитися від захисника або замінити його. відмова від захисника або його заміна повинна відбуватися виключно в присутності захисника після надання можливості для конфіденційного спілкування. така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії. відмова від захисника не приймається у випадку, якщо його участь є обов'язковою. у такому випадку, якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника і не залучає іншого захисника, захисник повинен бути залучений у порядку, передбаченому статтею 49 цього кодексу, для здійснення захисту за призначенням (ст. 54 кПК України).

Функція захисту в кримінальному процесі появляється задовго до пред'явлення обвинувачення. вона, як правило, появляється в момент порушення кримінальної справи. Згідно з чинним законодавством функція захисту на всіх стадіях кримінального процесу вирізняється повною самостійністю. Її поява, розвиток, розширення і звуження її сфер дії не можна розглядати тільки в зв'язку з пред'явленням обвинувачення, його припиненням, винесенням виправдувального вироку і закриттям справи. Завдання захисту полягає в тому, щоб захищати права кожного учасника, порушені в той чи інший момент судочинства. Функція захисту являє собою процесуальну діяльність, направлену на з'ясування обставин, які виправдовують обвинуваченого, виключають або пом'якшують його відповідальність, а також на охорону його особистих і майнових прав. Захист – це усвідомлена, цілеспрямована діяльність як самого обвинуваченого (підозрюваного), так і захисника, цивільного відповідача і його представника. саме вони являються суб'єктами функції захисту, їх цілеспрямованість отримує вираження у вигляді процесуального інтересу.

Головне завдання захисту — повне або часткове спростування висновків, які містяться в обвинуваченні. Захист прагне перш за все показати необґрунтованість обвинувачення. Поряд із спростуванням фактів в завдання захисту входить оспорування законності обвинувачення, її юридичної аргументації. таке оспорування стосується аргументації обвинувачення, пов'язаної як з юридичною оцінкою конкретних фактів, які відповідають елементам складу злочину, так і з встановленням кримінальної відповідальності обвинуваченого. крім цього, захист прагне спростувати юридичну аргументацію санкції, яка може бути застосована до обвинуваче-

ного, а якщо повне спростування неможливе – старається добитися більш благоприємної для обвинуваченого інтерпретації

розглядаючи дане питання, можна зробити такий висновок, що функція захисту є однією з основних кримінально-процесуальних функцій. вона виступає важливою складовою процесуальної форми, обов'язковим елементом розв'язання правових спорів у кримінальному суді, слугує протиположністю функції обвинувачення.

Функція захисту має, по-перше, соціальне значення, оскільки є формою забезпечення прав і свобод особи у кримінальному судочинстві, що характеризує рівень правової держави, демократії і культури суспільства; по-друге, значення для особи, оскільки право на захист у кримінальному судочинстві є одним з найважливіших інститутів, гарантом прав особи; по-третє, значення для правосуддя, оскільки завданням кримінального судочинства є швидке й повне розкриття злочинів, викриття винних і забезпечення правильного застосування закону для того, щоб кожний, хто скоїв злочин, був справедливо покараний і жоден невинуватий не був притягнений до кримінальної відповідальності і засуджений, що неможливо без існування функції захисту, яка необхідна для створення протиположності обвинуваченню; по-четверте – значення для права взагалі, оскільки право є системою загальнообов'язкових норм, які охороняються державою. виступаючи як необхідний засіб державного управління, форма реалізації державної політики, право є важливим показником становища особи в суспільстві та державі, засобом охорони її інтересів. реалізація функції захисту в кримінальному процесі – один із показників забезпечення прав і свобод особи, що є невід'ємним елементом правової держави.